

Geef universiteit eenmalig geld voor jong talent

09/02/11, 00:00

NWO-voorzitter Jos Engelen zegt dat er 40 miljoen euro bij moet komen voor de zogenaamde vernieuwingsimpuls (Wetenschap, 5 februari). Via deze impuls ontvangen de meest talentvolle jonge onderzoekers een subsidie waarmee ze vier jaar lang onderzoek aan een universiteit kunnen doen.

Meestal gaat het budget voor de NWO ten koste van de budgetten voor de universiteiten. Als NWO er 40 miljoen bij krijgt, gaat er bij de universiteiten 40 miljoen af. Als NWO meer jonge talenten kan subsidiëren, kunnen de universiteiten juist minder jongeren aanstellen.

Kennelijk vindt de overheid dat de universiteiten te weinig jonge onderzoekers een kans geven zich te bewijzen. Al eerder zeiden de universiteiten dat ze voor het aanstellen van jonge onderzoekers bij voorkeur niet gebruikmaken van hun eigen budgetten. Bij de protestactie van honderden hoogleraren enige weken geleden was een van de argumenten dat als aardgasopbrengsten niet langer gebruikt konden worden voor de financiering van onderzoek, zoals het kabinet heeft aangekondigd, er minder jonge onderzoekers kunnen worden aangesteld. Waarom universiteiten die jonge onderzoekers niet gewoon uit eigen budget betalen, in plaats van ons aardgasgeld daarvoor te moeten gebruiken, legden ze niet uit.

Aangezien de universiteiten jonge onderzoekers niet genoeg in dienst nemen, heeft NWO die taak overgenomen via de VENI-commissies. Die commissies zijn samengesteld uit hoogleraren van de diverse vakgebieden en zij beoordelen de individuele onderzoeksvorstellen. De procedure is zeer tijdsintensief. Er komen grote hoeveelheden voorstellen op de commissieleden af. De universiteiten willen garanderen dat ze een groot deel van het NWO-budget terugkrijgen en sporen daarom jan en alleman in hun eigen instelling aan toch vooral onderzoeksvorstellen in te dienen.

Die voorstellen beslaan bovendien een zeer breed terrein, want hoewel de commissies per vakgebied zijn samengesteld, zijn die vakgebieden zo ruim gedefinieerd dat de commissieleden tot in alle uithoeken van het betreffende onderzoeksveld voorstellen moeten kunnen beoordelen. Helaas blijkt niet ieder commissielid in staat over ieder voorstel een gefundeerd oordeel vellen. Het ligt dan ook voor de hand dat niet elk oordeel even afgewogen kan zijn.

Om via de NWO jonge onderzoekers te werven, is een dure en tijdrovende beoordelingsprocedure ontworpen. Toch is er geen garantie dat de subsidies terechtkomen bij de beste kandidaten en de beste voorstellen. Er is een betere methode om de universiteiten aan te sporen jonge en talentvolle onderzoekers aan te trekken. NWO zou eenmalig, zonder voorwaarden vooraf, een budget voor jonge onderzoekers aan universiteiten kunnen geven. Zij krijgen dan de kans een reservoir aan talenten op te bouwen.

Het is niet zo ingewikkeld te beoordelen of de universiteiten daarin slagen. NWO hoeft na enige tijd alleen maar de cv's op te vragen van de onderzoekers jonger dan 35 jaar die bij de universiteiten werken, en na te gaan of daar publicaties van hoge kwaliteit op staan. Als naar het oordeel van NWO de universiteit voldoende talentvolle jonge onderzoekers heeft aangesteld, kan de instelling een vervolgsubsidie krijgen. Die vervolgsubsidie bestaat dan uit een deel dat direct ten goede komt aan de beste individuele onderzoekers bij de instelling en een deel dat ten goede komt aan de instelling zelf. Die laatste subsidie moet besteed worden aan de aanstelling van jonge gepromoveerde onderzoekers op een manier die de instelling goed dunkt. Opnieuw beoordeelt NWO op een later tijdstip of dat tot het gewenste resultaat heeft geleid.

Deze simpele procedure stimuleert universiteiten meer jonge talentvolle mensen aan te stellen. Ten eerste omdat ze daarvoor de middelen hebben verworven en ten tweede omdat het aanstellen van jonge, talentvolle onderzoekers er toe kan leiden dat via vervolgsubsidies van NWO het aantal jonge onderzoekers nog verder vergroot kan worden.

Het huidige systeem van 'stimuleringsubsidies' is tijdrovend voor de commissieleden en frustrerend voor de jonge onderzoekers, zoals uit interviews met enkelen van hen blijkt (Wetenschap, 5 februari). Het hele systeem is ook zinloos, omdat door de schijn van objectiviteit en transparantie te veel het idee wordt gegeven dat de subsidietoekenning weloverwogen gebeurt. Of iemand goed genoeg is om als onderzoeker te functioneren, kan eigenlijk niet door een willekeurig samengestelde commissie worden bepaald.

De hierboven geschetste procedure maakt meer gebruik van het wetenschappelijke forum, waarvan redacties van wetenschappelijke tijdschriften nog steeds de kern vormen. Dat forum kan heel goed bepalen of iemand excellent is of niet.

Harrie Verbon, was twee jaar voorzitter van diverse VENI-commissies